

ГОДИНА IV.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 8.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

РУСКО ПОЗОРИШТЕ.

(Свршетак.)

Скоро да очајавају наши чиновници, када по-
мисле, да их већ десет дана мотри из потаје
странини ревизор, јер сваки од њих зна, да је
за то време учинио много неваљалства. Науме,
да се баце у параду, да оду до ревизора у го-
стионицу и да све учине што би могло ревизо-
ра умилостивити. Градски начеоник, као прва
особа у вароши, приуготовиће им пут. Он ће да
иде у гостионицу, као бајаги гони га званична
дужност, да овда онда и тамо завири и види,
да ли су путници задовољни и да ли их
не глобе. Али пре свега учини неке гаредбе, да
би за сваки случај имао сигурна леђа.

Полицају заповеди, да што пре да очистити
забатаљене улице, босоногим пандурима да изда-
буђу, код неког старог плота и на неку велику
гомилу ћубрета да задене мотке са омутом сламе,
како ће изгледати, као да се тамо нешто на-
мерава радити. А ако би, вели, запитали, за
што да се није саградила шпитаљска капела, на коју
се пре пет година одредила нека сума новаца,
то не заборавите казати, да се почела градити,
али је изгорела. А ако их запита: да ли су за-
довољни са службом, то нека сви одговоре: Са
свим задовољни, милостиви господине! — А
који не буде задовољан, тога ће три стотине
ћавола однети!.. Ах, Боже! Само да хоће све
на миру проби, али онда ћу светитељима за-
падити свећу, какве још није било, и сваки
поганац трговац мораће за њу дати центу
воска!

На скоро познамо у гостионици тобожњега
ревизора као лакоумна, млада човека, који се
упутио у свој завичај, али не може даље да
иде, јер је у последњој вароши ирокартса и
пропио све своје новце. Гостионичар прети, да
ће га дати затворити, ако одмах не плати што је

дужан, кад уједанпут начеоников долазак пре-
окрене целу ствар.

Млади ветрогоња ни мало не таји начеони-
ку, у каквом је стању, али овај, који никад
свога века није рекао истините речи, већ ако
није било нехотице, држи све то за претварање.
Он је сав блажен, што млади ветрогоња, Хлестак-
ков, прима од њега 400 рубала и понуду начео-
никову, да у његовој кући станује. Начеоникова
жена и ћерка не знају, шта ће од радости,
што имају тако одлична госта, а тобожњи ре-
визор, који се одмах нашао у својој улози, одмах
стаде очијукати са домаћиновом ћерком.

Сви чиновници дођу да му се поклоне у нај-
већој гали и сваки му зна утутнути завежљај
банака, да би си осигурао наклоност великога
господина, који се не би ни најмање средио,
кад би тако весело и даље проводио, али га
слуга његов опомене, да ће много паметније
урадити, ако са толиким силним новцем узме
пут под ноге, да га не биту затегао онај ирави
ревизор.

Док слуга спрема све за пут, пише Хлестак-
ков писмо своме другу у Петрограду, те му са
свим опише смешну ову пригоду, која му донесе
толике ручкове и вечере и банкноте. Пре него
што ће отићи, прими још више грађана, који
му дођоше у походе, и који му такође доне-
су поклона и том приликом замоле га, да
их опрости странинога начеоника и осталих чи-
новника, који их до голе коже одераше. Све их
он милостиво прими и обећа им све на свету. На-
чеоник је сав ван себе, када разабра за тај
догађај, али брзо се умири и не зна куд ће од
радости, када Хлестаков запроси његову ћер.
За тим Хлестаков оде, обећавши, да ће се до
неколико дана вратити.

Имајући начеоник изгледа, да ће добити таква зета, који се хвали, да веома лепо живи са министром, а да је познат и са царем, поче тек сада да се горопади, пај се понесе и од самих својих првих познаника. Баш кад је око себе скучио чиновнике, уђе у једанпут поштар, а у руци му отворено ћобно писмо, које је млади ветропир писао своме пријатељу у Петроград. Градски начеоник да се помами од једа и стида, што жутокљун ветропир превари њега, старога лиса; а осталима је са свим право, што се начеоник тако осрамотио. Али ни они не прођу на лијо. Док су још сви најокупу, дође хандар и јави, да је по царском налогу дошао из Петрограда један чиновник, који их зове себи у гостионицу. Сви се пренеразе. Завеса пада.

Нећа се описати, како је тај комад комичан на позорници. Приповеда се, кад су први пут привазали „Ревизора“, да је цар Никола дао дозвати у своју ложу писца, те му међу осталим рекао: „Никад се нисам тако смејао, као вечерас!“ На што Гоголь одговори: „Ја сам тим комадом мислио управо са свим противно постићи.“

Обе ове овде споменуте комедије двојице од најбољих драматских писника руских показале су нам само мрачне стране руског живота; да би слика била потпуна, упознаћемо сада читатце са још једним делом, које је у последње време изнешло, и које нам даје прилике, да мало дубље погледамо у светле стране руског народнога значаја.

То је комедија Константина Аксакова, коју је 1857. године изашла под именом: „Књазъ Луповицкий.“ Константин Аксаков преминуо је у цвету свога века пре једног четрнаест година дана.

Ево краткога садржаја те комедије:

У Паризу у кавани седе три великане руске: кнез Луповицки, гроф Долонски и барон Залјутин, који само толико знају о Русији, у колико им се одонуд шаље новац, кога ван Русије троше, да би живот свој што удобније проводили. Кнез Луповицки у једанпут науми, да оде на своје добро у Русију, да би плод свога ванружског изображења и свога искуства употребио у корист својих тежака. Остало двојица веле, да је та намера будаласта, те гледају, како ће га наговорити, да тога не чини.

Они нису никад видели мужике, који им сваке године шаљу по неколико милиона рубаља, а не маре,

богте, ни видити их, јер је, велс, за тај непроповедени свет и онако доста части, што даје својим изображеним господарима, средства, да могу у великом свету сјајно представљати Русију. Али кнез Луповицки, коме је живот у „великом свету“ већ управо огадио, тражи кориснија занимања и држи за благодаран задатак радити у корист својих поданика. Њему је стидно, да руске сељаке и њихове буди познаје само по опису страних путника, пај хоће сада својим очима да посматра и да види, да ли заиста пема у томе народу никаквих клица за виши развијаки.

Срећно доспе до својих добара и пошље кола и слуге напред, да оно мало шута пешице преће, како би могао погледати згодније по лепој околини. Све му се боље допадне, него што је мислио. Када дође у село, одлане срцу у француском монологу, а слушају га две девојке, које су тај мањи грабеж воду из бунара. „То ће бити наш спахија главом“, — рећи ће једна од њих. — „А за што би то рекла? — запита друга.

„Та за то, што и ће изгледати као Рус!“ Не говори руски, не носи и руски шаље, па, тле, какве је она смешне наочари турци у оку!“

Кнез опази девојке, упусти се с њима у разговор, и нађе, да су оне веома бистре памети.

Када сељаци чују, да им је дошао спахија, поздраве га по старом руском обичају и предаду му соли и хлеба.

Њега то веома дирне, те им стане у ватреном и одушевљеном говору тумачити теорије о усређавању народа, које је научио у Паризу, или од чега сељаци ни бело не разумеју.

У кнеза је пуно новаца и воље, да им помогне, али не зна, како да почне; они не желе нипита друго, до тога, да им нису више туђинци испани, да могу своје послове сами свршивати и да могу бирити међу собом свога старешину. Како они знају своје послове сами најбоље уређивати, одмах му се даде прилика да види. Село треба да да једнога регрутата, с тога се искушила цела општина.

Већина вели, да треба да иде Андрија, јер он је сироче, па веле, он је у селу једини момак, за ким не ће плакати ни отац ни мајка, ни брат ни сестрица. Ту изађе један старац, те ће рећи: да баш за то не треба да изберу

Андију, јер по себи је већ дosta муке бити сироче у свету, абити с тога отрнут и од своје општине, то је јои већа туга и жалост. (Да се ово боље разуме морамо напоменути, да је у Русији такав обичај, да ко једном иступи из општине, не може у њу на ново уступити.) Уз то, вели, Андија радо има старостову књегу, а староста је човек, коме су сви они дужни захвалити се па великим добру.

На ове речи одлуче сви једногласно, да Андију откупе о општинском трошку, а то може бити за 800 сребрних рубаља.

Кнез Луновици у срце дирнут слуша са прозора свога дворца ову расправу, па хоће тих 800 рубаља да поклони општини, али види, да би тиме честитим сељацима само радост покварио. С тога се задовољи тиме, да ускори сватове ослобођења Андије са милом његовом Парашом и да умали општини данак.

Песник је ову комедију извео бистрим умом и топлим срцем. Она није драматски тако снажна као „Горе отврдима“, и „Ревизор“, али може такође служити за доказ, колико се труде у Русији најбољи песници, да позоришту даду друго.

штвену важност, да приреје свој предмет из једра, свежа живота, да сувременицима покажу њихову рођену слику и прилику, да шибају неваљалство, да се ругају смешноме, да уздигну онај добри основ, кога заиста има у презреноме народу.

Трибоједов, као и његове присталице, спадају у ону руску народну странку, која тражи спас Русији у томе, да се народ изобрази и морално племенитијим постане, као и у развитку народних установа, а противи се мајмунишењу туђих начина, и нарочито скроз и скроз поквареној руској бирократији.

Ова странка није у милости владиној, али у њој је језгра руског народа и племства, и будућност је њена.

Најбољи руски драматици пису више у животу, али они су ударили добар темељ, на коме ће се даље зидати, и веома је значајно по укус руске публике, коју су они својим делима образовали, да се данас у Москви представља највише Шекспир, кога су са свим на руски језик превели.

По Ф. Боденстету.

С Р П С К О Ј А Р О Д Н О П О З О Р И Ш Т Е .

С Р П С К О Ј А Р О Д Н О П О З О Р И Ш Т Е .

(„Лен од пуница“, „Љубав није шала“.) Ове две шаљиве игре приказане су у четвртак 9. јануара. У првој су као обично експедирили Ј. Маринковић и И. Зорић. Њихова добра игра нашла је лепог признања у публике, а љубавна сцена између њих двоје плавела је публику на громки смеј и на бурну изјаву донађања. И други комад одигран је складно. Сви приказивачи редом играли су с волjom, па су с тога и изазвали у публике добар расположај, који је трајао од почетка комада до краја.

П О З И Ђ Т Е .

* (Српско позориште у Пакрацу.) Као што нам јављају из Пакраца, стигла је тамо позоришна дружина Ђ. Ћелеша и почела је давати представе. Први је комад био „Циганин“, други „Добрila и Миленко“, а трећи „Стари кованци“. Дружина је веома лепо примљена у Пакрачу. Од чланова многи имају и бесилдана стац, а тако исто не плаћа се ништа ни за позоришну дворану. Тамошњи наш свет јако потномаже ову дружину, а особито су му у воли Ђ. Ћелеш и И. Рашић, наш незаборављени Никица Никицијанус, као што га то једном згодно назваје најлипни критичар.

* (Народно позориште у Загребу.) „Писати о нашем позоришту“, вели „Vienac“, „посао је веома мучан. Те-

шко је погодити чисту истину. Добро јоко пресудиће слику лако, ако је јасна, али пресудити ово халејандоско мењање не може ни најздравије јоко. А уз то влада у нас силна улична и кавачка критика, која без обзира дира поједине особе, а одзив јој кадшто можеш читати у дневним листовима. Критике су те често слика и прилика школске сведочбе. Критик у нас на неки начин мора да је патолог, јер стоји пред тешким болесником — пред народним позориштем, и ту би дакако најпреча потреба била, да бациши, као код силом болесника, све медицинске бочице кроз прозор, што су их разни организатори прописали несретном болеснику. Критичару је шта више теке, него лочику. Свака болест има по једну кризу, па за тим крене или на боље, или на горе, али у нашем позоришту има сваке године неколико криза. Јади болесниче! Твоја болест зове се организација, твоју болест треба тражити у живицима, или — — Нашем позоришту, тој народној светиљци, не стаје уља. Не би ли се когод напао, да му долије уља — макар и од репиће? Али до ста тога умовања. Остављамо кулисне тајне боговима, који су у пустини платиленог и папирног света ради сневати родољубивим пожртвовањем о сјајнијем преврату талијана храма, не завирујмо у нејасну будућност, у којој не се може бити родити до сада певићено сунце.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

27. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 19. ЈАНУАРА 1875.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

ТРАГЕДИЈА У ПЕТ ЧИНОВА, С ПЕВАЊЕМ, НАПИСАО ДР. ЛАЗА КОСТИЋ, ЗА ПОЗОРИЦУ УДЕСИО А. ХАЦИЋ,
МУЗИКА ОД А. МАКСИМОВИЋА.

О С О Б Е:

Дужде од Млетака	Зорић.
Ђорђе, син му	Божовић.
Анђелија, ћи му	Л. Хацићева.
Филета, удовица дуждевог сина Марка	М. Станишићева.
Иво Црнојевић	Лукић.
Јевросима, жена му	Д. Ружићка.
Максим, син му	Недељковић,
Милош Обренбоговић	Марковић.
Јован капетан, ивин синовац	Вујић.
Илија Ликовић	Бунић.
Милић Шереметовић	* * *
Ђура Кујунџић	* * *
Надан Бојимир	Добриновић.
Радоје, Црногорац	Ружић.
Прва маска	Бунић.
Друга Маска	Добриновић.
Виноноша	* * *
Војводе црногорске, млетачка господа, црногорци, млечићи, пажеви, маске, сватови, слуге. — Збива се у Млеткама и у Црној Гори.	

Г. М. СТАНИШИЋЕВА излази по други пут на позорницу као почетница.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 са хата пре подне.

Поштовани претплатници умољавају се, да би изволели исплатити први а сада већ и други део своје претплате или у трговини браће Ђоцовића или у вече на каси.

БОЛУЈЕ: Ј. САЈЕВИЋКА.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.